

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

2013-01-23
1 (53)
Dnr 2011:1326

Redovisning av Uppdrag om den nya gymnasiesärskolan

Dnr U2011/7077/GV

(8 bilagor)

Härmed redovisas punkterna 1 a och 4 i Uppdrag om den nya gymnasiesärskolan givet i särskild ordning för budgetåret 2012.

1 Inledning

Enligt regeringens uppdrag om den nya gymnasiesärskolan ska Skolverket förbereda föreskrifter om ämnesplaner för samtliga ämnen som får förekomma i gymnasiesärskolan och om kunskapskrav för betygsstegen A, C och E. Ämnesplanerna ska kunna tillämpas inom särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå.

Vidare ska Skolverket förbereda föreskrifter om ämnesområdesplaner för samtliga ämnesområden som får finnas i gymnasiesärskolan. För varje ämnesområde ska det finnas två kravnivåer, en för grundläggande kunskaper och en för fördjupade kunskaper.

Skolverket ska även förbereda föreskrifter om de ämnen och kurser som ska kunna ingå som programfördjupning på respektive program i gymnasiesärskolan.

I redovisningen beskrivs hur Skolverket genomfört arbetet, vilka överväganden som har gjorts samt vilka synpunkter på arbetet som Skolverket har fått.

2 Ämnen och kurser i programfördjupningen samt ämnes- och ämnesområdesplaner

2.1 Hur arbetet har bedrivits

Skolverket har organiserat arbetet i tio expertgrupper, en för varje nationellt program och en för de individuella programmen. Expertgrupperna har bestått av en kombination av personer med erfarenhet av arbetet med gymnasieskolans nya ämnesplaner och personer med erfarenhet av gymnasiesärskolan. Varje grupps arbete har letts av en programsamordnare. Expertgrupperna för de nationella programmen har arbetat fram karaktärsämnen för programmen samt ibland även vissa

andra ämnen, som är närliggande programmet. De gymnasiesärskolegemensamma ämnena har arbetats fram av experterna för programmet för samhälle, natur och språk. Vidare har expertgrupperna tagit fram förslag till ämnen och kurser i programfördjupningen för respektive program. Expertgruppen för de individuella programmen har arbetat fram förslag till ämnesområdesplaner.

Samtliga programsamordnare som lett en expertgrupp har ingått i en projektgrupp. Projektgruppen har till sin hjälp haft en kvalitetssäkringsgrupp som granskat de ämnes- och ämnesområdesplaner samt programstrukturer som expertgrupperna och programsamordnarna producerat. Kvalitetssäkringsgruppen består utöver projektledningen av jurister och pedagoger inom Skolverket. Varje expertgrupp har dessutom knutit ett antal referensskolor till sig, vilka har haft möjlighet att lämna synpunkter på förslagen. I bilaga 1 finns en sammanställning av referensskolorna.

I arbetet med ämnesplanerna har expertgrupperna inledningsvis gått igenom gymnasieskolans ämnesplaner. Utifrån denna genomgång har grupperna dels bedömt *vilka* ämnesplaner som är relevanta för gymnasiesärskolan, dels *på vilket sätt* de behöver anpassas. En utförligare beskrivning av principer för framtagande av ämnes- och ämnesområdesplaner finns i bilaga 4.

Expertgruppen för de individuella programmen har inledningsvis gått igenom innehållet i kursplanerna på nuvarande individuella program. Därefter har en bedömning gjorts av *vilket* innehåll som ska tas med i ämnesområdesplanerna och i *vilken* ämnesområdesplan innehållet ska ingå.

I uppdraget anges att förslag till ämnes- och ämnesområdesplaner samt vilka kurser som Skolverket avser att föreskriva som programfördjupning ska finnas tillgängliga senast den 3 september 2012. Förslag till kurser i programfördjupningar och ämnesplaner för de gymnasiesärskolegemensamma ämnena publicerades på Skolverkets webbplats den 3 september. Övriga förslag till ämnes- och ämnesområdesplaner publicerades fortlöpande på webbplatsen under september och oktober. Samtidigt erbjöds samtliga gymnasiesärskolor att lämna synpunkter på Skolverkets förslag. Förslaget har slutligen remitterats till ett urval kommuner, landsting, myndigheter och organisationer. En sammanställning av remissinstanserna redovisas i bilaga 2.

Vilka Skolverket har samrått med

Enligt uppdraget ska programfördjupningen utformas efter samråd med arbetsmarknadens parter. Av bilaga 7 framgår vilka som inbjöds till och deltog på samrådet. Skolverket har även informerat de nationella programråden för yrkesprogrammen i gymnasieskolan om möjligheten att lämna synpunkter på förslaget till kurser i programfördjupningar och förslagen till ämnes- och ämnesområdesplaner.

2.2 Överväganden

Programfördjupning

Utgångspunkten för vilka ämnen och kurser som ska finnas i programfördjupningen har varit den sammanställning av tänkbara arbetsuppgifter som Skolverket redovisade till regeringen den 9 maj 2012 (se bilaga 8). Tanken är att kurserna i programfördjupningen på ett bra sätt ska förbereda eleverna i gymnasiesärskolan för arbetslivet. De kurser som får erbjudas på ett program ska också rymmas inom programmets karaktär. Det innebär att det i programfördjupningen finns kurser som ska ge möjlighet till fördjupning inom ett yrkesområde som programmet ska leda till. Programfördjupningen på respektive program ger goda möjligheter för skolhuvudmännen att välja utifrån ett brett utbud av nationella kurser. På så sätt är det möjligt för skolhuvudmännen att anpassa utbildningarna utifrån lokala behov.

Programmet för samhälle, natur och språk är framför allt till för de ungdomar som vill fördjupa sig i till exempel samhällsfrågor och språk. Av den anledningen innehåller programfördjupningen ett begränsat utbud av yrkesämnen. I stället finns det möjlighet att inom programfördjupningen erbjuda ytterligare kurser i de gymnasiesärskolegemensamma ämnena och i moderna språk.

I programfördjupningen på samtliga program ingår också kurser som ska bidra till ett så självständigt och aktivt liv som möjligt. Det är till exempel kurser i hem- och konsumentkunskap, ytterligare kurser i de gymnasiesärskolegemensamma ämnena samt kursen *digital kompetens*.

Förslag till ämnen och kurser i programfördjupningen för respektive program framgår av bilaga 3.

Ämnes- och ämnesområdesplaner

I nuvarande gymnasiesärskola finns kurserna *fritid* och *kommunikation och samspel*. Dessa kurser finns inte med som egna kurser i den nya gymnasiesärskolan. Innehållet i kurserna återfinns däremot i andra ämnen: samhällskunskap, hem- och konsumentkunskap, svenska och svenska som andraspråk, naturkunskap samt religionskunskap. Tanken är att innehållet därmed tydligare än i dag ska ingå i ett sammanhang.

I ämnet samhällskunskap ingår kursen *arbetslivets villkor*. Kursen ingår i programfördjupningen på programmet för estetiska verksamheter samt på programmet för samhälle, natur och språk. Tanken är att kursen ska ge eleverna på de programmen möjlighet att på olika sätt komma i kontakt med arbetslivet. På så sätt kan den användas till det arbetsplatsförlagda lärandet. I ämnet ingår också kursen *trafikanterkunskap*. Syftet med kursen är att ge möjlighet till ytterligare kunskaper om till exempel säkerhet i trafiken. Det finns en motsvarande kurs i nuvarande gymnasiesärskola. Skolverket har erfarenhet att den kursen används av många gymnasiesärskolor och att

skolorna efterfrågar en kurs med liknande innehåll i den nya gymnasiesärskolan. Kursen ingår i programfördjupningen på samtliga program.

Innehållet i ämnesområdena på de individuella programmen utgår från innehållet i nuvarande verksamhetsområden inom verksamhetsträningen. Ämnesområdena bygger vidare på innehållet i ämnesområdena i grundsärskolan. Även om ämnesområdena i grundsärskolan har andra namn, återkommer och utvecklas innehållet i motsvarande ämnesområdesplan i gymnasiesärskolan.

Skolverket bedömer att det är viktigt att kunskapskraven för respektive kurs utformas på ett sådant sätt att det är möjligt för en elev med utvecklingsstörning att uppnå dem. Det betyder att vissa förmågor är nedtonade i gymnasiesärskolans ämnen jämfört med gymnasieskolans ämnen. Det handlar till exempel om förmågan att analysera.

Om en elev läser ett ämnesområde sätts inte betyg. Istället används kravnivåerna i ämnesområdesplanerna för uppföljning av elevens kunskaper. I nuvarande kursplaner för verksamhetsträningen finns endast *mål att sträva mot*. I och med att kravnivåer för grundläggande och fördjupade kunskaper nu införs i ämnesområdesplanerna, ges ökade möjligheter att följa upp elevers kunskapsutveckling. Kravnivån för grundläggande kunskaper är utformade för att möjliggöra bedömning av kunskaper hos elever på en tidig utvecklingsnivå. Kravnivån för fördjupade kunskaper ger möjlighet att möta varje elevs behov av utmaningar i lärandet.

Exempel på ämnes- och ämnesområdesplan finns i bilagorna 5 och 6.

2.3 Synpunkter på arbetet

Skolverket har fått in synpunkter på ämnen och kurser i programfördjupningar samt ämnes- och ämnesområdesplaner från cirka 100 gymnasiesärskolor (av totalt 283 gymnasiesärskolor i landet).

Programfördjupning

Synpunkterna är överlag positiva till de föreslagna kurserna i programfördjupningarna. En del av synpunkterna uttrycker önskemål om att det inom programfördjupningen även ska kunna erbjudas kurser som ligger utanför programmets karaktär. Motiveringen är svårigheterna att överhuvudtaget hitta arbetsplatser som tar emot elever från gymnasiesärskolan på arbetsplatsförlagt lärande (apl). Att dessutom hitta arbetsplatser med arbetsuppgifter inom respektive programs karaktär beskrivs som ännu svårare. Med ett bredare utbud av kurser i programfördjupningen skulle en elev kunna göra sin apl inom ett yrkesområde utanför programmets karaktär. Skolverket anser att det är angeläget att kurserna i programfördjupningen i första hand ger möjlighet till fördjupning inom programmets karaktär. Med de möjligheter som finns till individuella avvikelser från de nationella programmens struktur, bedömer Skolverket att utbildningen går att anpassa på individnivå om ett så-

dant behov uppstår. Svårigheterna att hitta arbetsplatser som tar emot elever från gymnasiesärskolan bör hanteras på annat sätt, bland annat genom att utveckla en bred samverkan på lokal nivå med bland annat gymnasieskola, arbetsgivare och arbetsförmedling. Skolverket har också föreslagit för regeringen hur de nationella programmen i gymnasiesärskolan kan integreras i de nationella programråden för yrkesprogrammen i gymnasieskolan. En sådan integrering skulle göra det möjligt att diskutera tillgången till arbetsplatsförlagt lärande med arbetslivet även på nationell nivå.

Deltagarna på samrådet hade få synpunkter på Skolverkets förslag till kurser i programfördjupningarna. Deras bedömning var att de föreslagna kurserna på ett bra sätt bidrar till förberedelse för de arbetsuppgifter som kan vara aktuella för elever från gymnasiesärskolan. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) framförde att det efter utbildning på programmet för hälsa, vård och omsorg finns arbetsuppgifter inom programmets yrkesområden som ungdomar kan utföra med handledning. När det gäller programmet för samhälle, natur och språk, var det flera deltagares bedömning att programmet framför allt kommer att leda till vidare studier på till exempel folkhögskola. Med anledning av det föreslog man att utbudet i programfördjupningen i första hand bör inriktas mot vidare studier och att det därför inte bör innehålla ett för stort inslag av yrkesämnen.

Flera av remissinstanserna, däribland Arbetsförmedlingen, Svensk Handel och Landstinget i Jönköpings län tillstyrker Skolverkets förslag till kurser i programfördjupningarna. Ett fåtal remissinstanser har föreslagit tillägg av enstaka kurser i några av programfördjupningarna. I de fall Skolverket har bedömt att en föreslagen kurs rymms inom programmets karaktär, har Skolverket lagt till den kursen i respektive programfördjupning.

Ämnes- och ämnesområdesplaner

Synpunkterna är oftast av generell karaktär och det går inte att urskilja några tydliga gemensamma synpunkter. Många anser att ämnes- och ämnesområdesplanerna är tydliga med ett tydligt utbildningsinnehåll. När det gäller kunskapskraven har Skolverket fått synpunkten att de är både *för svåra* att uppnå och *för lätta* att uppnå. När synpunkterna har innehållit exempel på kunskapskrav som ansetts för svåra respektive för lätta att uppnå, har Skolverket övervägt om nivån på kunskapskravet i det angivna exemplet har behövt anpassas utifrån synpunkterna.

Skolverket har fått flera synpunkter på kravnivån för grundläggande kunskaper i några av ämnesområdesplanerna. Synpunkterna uttrycker att kravnivån inte är anpassade till elever på tidig utvecklingsnivå. Med anledning av synpunkterna har Skolverket gjort ett tillägg i kravnivåerna för ämnesområdesplanerna. I kravnivåerna anges att bedömningen av elevens kunskaper ska göras *utifrån elevens förutsättningar*. På så sätt blir det tydligt att kravnivåerna också är möjliga att använda vid bedömning av kunskaper för elever på tidig utvecklingsnivå. Motsvarande formulering finns i kunskapskraven i kursplanerna för ämnesområdena i grundsärskolan. Vidare bedömer Skolverket att konstruktionen av de nya ämnesområdesplanerna,

med mål för ämnesområdet, ett tydligt centralt innehåll och kravnivåer, kan bidra till att det upplevs att nivån har höjts jämfört med nuvarande verksamhetsområden. Eftersom det inte finns några nationella kravnivåer i kursplanerna för nuvarande verksamhetsträning, kan en del av synpunkterna också vara uttryck för en övrig att bedöma kunskapsutvecklingen för elever på tidig utvecklingsnivå. Skolverket avser att i det kommande stödmaterialet om bedömning och betygsättning i gymnasiesärskolan även ge stöd i arbetet med bedömning av elevers kunskapsutveckling i ämnesområdena.

Skolverket har fått in synpunkter från gymnasiesärskolor angående möjligheterna att i den nya gymnasiesärskolan och inom särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå erbjuda undervisning för att eleverna ska kunna klara av teoridelen i en körkortsutbildning. Av synpunkterna framgår att flera gymnasiesärskolor i dag erbjuder denna möjlighet inom ramen för lokala kurser eller inom den nationella kursen trafikantkunskap, som ingår i ämnet transportteknik. Enligt synpunkterna kan ett körkort vara avgörande för möjligheterna till en anställning efter gymnasiesärskolan och därför anser man att möjligheten att erbjuda sådan undervisning också behöver finnas i den nya gymnasiesärskolan. Möjligheterna att erbjuda sådan undervisning begränsas i och med att lokala kurser inte längre får anordnas och i och med att ämnet som motsvarar nuvarande ämnet transportteknik endast får erbjudas på programmet för fordonsvård och godshantering. Skolverkets bedömning för gymnasiesärskolan är densamma som för gymnasieskolan, det vill säga att det inte ingår i gymnasiesärskolans uppdrag att bedriva körkortsutbildning. Däremot anser Skolverket att det är befogat att eleverna i gymnasiesärskolan ges möjlighet till fördjupade kunskaper om säkerhet i trafiken. Med anledning av det har Skolverket arbetat fram kursen trafikantkunskap i ämnet samhällskunskap. Deltagarna på samrådet med arbetsmarknadens parter stödde förslaget att kursen skulle finnas även i den nya gymnasiesärskolan.

Remissinstanserna har endast haft ett fåtal synpunkter på ämnes- och ämnesområdesplanerna. Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker Skolverkets förslag. Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning (FUB) anser att ämnesområdesplanerna ger utrymme för elevens individuella utveckling och möjlighet till utmaningar även för elever med mer omfattande utvecklingsstörning. Några av remissinstanserna, däribland FUB, anser att det även i den nya gymnasiesärskolan bör finnas särskilda ämnen och kurser som tar upp frågor som sociala förhållningssätt, personlig hygien, samtalsregler, vardagssituationer, konflikthantering och samlevnad eftersom det är ett viktigt innehåll för eleverna. Skolverket anser att det i flera av de gymnasiesärskolegemensamma ämnena samt i ämnet hem- och konsumentkunskap finns goda möjligheter att ta upp sådana frågor och att särskilda ämnen därmed inte behövs.

Anna Ekström
Generaldirektör

Peter Gröndahl
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har Ragnar Eliasson och Helén Ängmo i Skolverkets ledningsgrupp deltagit.

Bilagor

- Bilaga 1: Sammanställning av referensskolor
- Bilaga 2: Sammanställning av remissinstanser
- Bilaga 3: Förslag till programstrukturer
- Bilaga 4: Principer för framtagande av ämnes- och ämnesområdesplaner
- Bilaga 5: Förslag till ämnesplan i svenska
- Bilaga 6: Förslag till ämnesområdesplan i språk och kommunikation
- Bilaga 7: Sammanställning av deltagare på samråd om programfördjupning
- Bilaga 8: Sammanställning av tänkbara arbetsuppgifter

Bilaga 1: Sammanställning av referensskolor

Alströmergymnasiet, Alingsås
Aranäsgymnasiet, Kungsbacka
Bergslenagymnasiet, Borås
Bolandgymnasiet, Uppsala
Bollnäs gymnasiesärskola, Bollnäs
Bäckadalgymnasiet, Jönköping
Dufveholm, Katrineholm
Elof Lindälv, Kungsbacka
Finnveden, Värnamo
Focaultgymnasiet, Södertälje
Fässbergs gymnasium, Mölndal
Gran, Piteå
GS Burgården, Göteborg
GS Lindholmen, Göteborg
Himmelstalund, Norrköping
Häggviks gymnasium, Sollentuna
Jällagymnasiet, Uppsala
Kavelbrogymnasiet, Skövde
Kista gymnasium, Stockholm
Lidmanska gymnasiet, Västerås
Lindholmen, Göteborg
Nuntorp, Vänersborg
Norrängsskolan, Hässleholm
Opalen, Stockholm
Palmkrantzskolan, Östersund
Parksskolan, Örnsköldsvik
Polhemsskolan, Gävle
Rudbecksgymnasiet, Tidaholm
Rönnegymnasiet, Ängelholm

Sandagymnasiet, Jönköping

St Botvidsgymnasiet, Botkyrka

Södra viken, Sunne

Sötåsen, Töreboda

Tegelbruksskolan, Klippan

Trekungagymnasium, Kungälv

Utsikten, Dals-Ed

Välkomnaskolan, Gällivare

Bilaga 2: Sammanställning av remissinstanser

Följande instanser har avgivit yttranden:

Arbetsförmedlingen

Arbetsmiljöverket

Barnombudsmannen

Diskrimineringsombudsmannen

Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning, FUB

Göteborgs Stad

Halmstads kommun

Kristianstads kommun

Landstinget i Jönköpings län

Lärarnas Riksförbund

Regelrådet

Riksidrottsförbundet

Skolinspektionen

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Svensk Handel

Sveriges Kommuner och Landsting

Utvecklingspedagogik (Häggviks Gymnasium)

Västra Götalandsregionen

Följande instanser har avstått från att yttra sig:

Arbetsgivarverket

Ekonomistyrningsverket

Eslövs kommun

Folkbildningsrådet

Friskolornas riksförbund

Företagarna

Handikappförbundens samarbetsorgan

Handisam

Internationella programkontoret
Landstinget Sörmland
Lidköpings kommun
LO
Lärarförbundet
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Myndigheten för yrkeshögskolan
Rättviks kommun
SACO
Samhall
Socialstyrelsen
Statens institutionsstyrelse
Stockholms Stad
Svenskt Näringsliv
Sveriges Elevråd
Sveriges Elevkårer
Sveriges Skolledarförbund
Sveriges vägledarförening
TCO
Teknikföretagen
Tillväxtverket
Umeå kommun
Ungdomsstyrelsen

Bilaga 3: Förslag till programstrukturer**Programmet för administration, handel och varuhantering**

Gymnasiesärskole- gemensamma ämnen	Program- gemensamma ämnen	Program- fördjupning	Individu- ellt val	Gymna- siesär- skole- arbete
900 p	500 p	800 p	200 p	100 p
Engelska Engelska 1 100p	Administration Administration 1 100p	Administration Administration 2 100p Administration 3 100p		
Estetisk verksamhet Estetisk verksamhet 100p	Handel Handel 1 100p	Bageri- och konditori- kunskap Bageri- och konditori- kunskap 100p		
Historia Historia 1 50 p	Information och kommunikation Information och kommunikation 1 100p	Engelska Engelska 2 100p		
Idrott och hälsa Idrott och hälsa 1 200p	Inköp och logistik Inköp och logistik 1 100p	Entreprenörskap Entreprenörskap 1 100p		
Matematik Matematik 1 100p	Service och bemö- tande Service och bemö- tande 1 100p	Form och design Form och design – specialområde 100p		
Naturkunskap Naturkunskap 1 50p		Godshantering Godshantering – grundkurs 200p Godshantering med truck 100p		
Religionskunskap Religionskunskap 1 50p		Handel Handel 2 100p Handel 3 100p Praktisk marknadsföring 100p		
Samhällskunskap Samhällskunskap 1 50p		Hem och konsument- kunskap Hem- och konsument- kunskap 1 100p		
Svenska/Svenska som andra språk Svenska 1/Svenska som andra språk 1 200p		Hotell Konferens och evene- mang 1 100p Konferens och evene- mang 2 100p		

		<p>Information och kommunikation Information och kommunikation 2 100p Digital kompetens 100p</p> <p>Inköp och logistik Inköp och logistik 2 100p Inköp och logistik 3 100p</p> <p>Lager och terminal Plocklager 100p</p> <p>Livsmedels och näringskunskap Livsmedels- och näringskunskap 100p Mat och butik 1 100p Mat och butik 2 100p</p> <p>Lokalvård Lokalvård 1 100p Lokalvård 2 100p</p> <p>Näthandel Näthandel 1 100p Näthandel 2 100p</p> <p>Samhällskunskap Trafikantkunskap 100p</p> <p>Service och bemötande Service och bemötande 2 100p</p>		
--	--	--	--	--

Programmet för estetiska verksamheter

Gymnasiesärskole- gemensamma ämnen	900 p	Program- gemensamma ämnen	500 p	Program- fördjupning	800 p	Individu- ellt val	200 p	Gymna- siesär- skole- arbete	100 p
Engelska Engelska 1	100p	Estetisk kommu- nikation		Bild					
Estetisk verksamhet Estetisk verksamhet	100p	Estetisk kommu- nikation 1	100p	Bild 1	100p				
Historia Historia 1	100p	Estetisk kommu- nikation 2	100p	Bild 2					
Idrott och hälsa Idrott och hälsa 1	50p	Konst och kultur		Bild 3					
Matematik Matematik 1	200p	Konst och kultur		100p					
Naturkunskap Naturkunskap 1	100p	Medieproduktion	100p	Dans					
Religionskunskap Religionskunskap 1	50p	Medieproduktion	100p	Dans					
Samhällskunskap Samhällskunskap 1	50p	Svenska/Svenska som andra språk		Dansgestaltning					
Svenska/Svenska som andra språk Svenska 1/Svenska som andra språk 1	200p	Svenska		Dansgestaltning					
		2/Svenska som andra språk 2	100p	200p					
				Dansgestaltning					
				200p					
				Digitalt skapande					
				Digitalt skapande					
				100p					
				Engelska					
				Engelska 2					
				100p					
				Entreprenörskap					
				Entreprenörskap 1					
				100p					
				Entreprenörskap 2					
				100p					
				Form och design					
				Form och design					
				100p					
				Form och design – specialområde					
				100p					
				Fotografisk bild					
				Fotografisk bild 1					
				100p					
				Fotografisk bild 2					
				100p					
				Förskolebarns lärande					

		<p>och växande Förskolebarns lärande och växande 1 100p Förskolebarns lärande och växande 2 100p Skapande verksamhet 100p Hem och konsument- kunskap Hem- och konsument- kunskap 1 100p Idrott och hälsa Idrott och hälsa 2 100p Information och kom- munikation Information och kom- munikation 1 100p Digital kompetens 100p Konst och kultur Konst och kultur 2 100p Medieproduktion Animation 100p Musik Musik 1 100p Musik 2 100p Musik – specialområde 100p Musikproduktion 100p Samhällskunskap Samhällskunskap – arbetslivets villkor</p>		
--	--	---	--	--

		<p>100p Trafikantkunskap</p> <p>100p Service och bemötande</p> <p>Service och bemötande 1</p> <p>100p Service och bemötande 2</p> <p>100p Svenska Litteratur</p> <p>100p Skrivande</p> <p>100p Teater</p> <p>Teater – grund</p> <p>100p Teater – Scenisk gestaltning 1</p> <p>100p Teater – Scenisk gestaltning 2</p> <p>100p Teater – Sceniskt karaktärsarbete 1</p> <p>100p Teater – Sceniskt karaktärsarbete 2</p> <p>100p Vård och omsorg</p> <p>Vård och omsorg 1</p> <p>200p</p>		
--	--	--	--	--

Programmet för fastighet, anläggning och byggnation

Gymnasiesärskole- gemensamma ämnen	Program- gemensamma ämnen	Program- fördjupning	Individu- ellt val	Gymna- siesär- skole- arbete
900 p	400 p	900 p	200 p	100 p
Engelska Engelska 1 100p	Bygg och anläggning Bygg och anläggning 1 100p	Bygg och anläggning Bygg och anläggning 2 200p Bygg och anläggning 3 100p		
Estetisk verksamhet Estetisk verksamhet 100p	Fastighetsskötsel Fastighetsskötsel 200p	Entreprenörskap Entreprenörskap 1 100p Fastighetsskötsel Fastighetsskötsel – byggnadsunderhåll 100p		
Historia Historia 1 50p	Service och bemötande Service och bemötande 1 100p	Fastighetsskötsel – inre miljö 100p Fordonsteknik Körning – basmaskin 1 100p Körning – basmaskin 2 100p		
Idrott och hälsa Idrott och hälsa 1 200p		Hem och konsumentkunskap Hem och konsumentkunskap 1 100p Idrott och hälsa Idrott och hälsa 2 100p Information och kommunikation Digital kompetens 100p Lokalvård		
Matematik Matematik 1 100p				
Naturkunskap Naturkunskap 1 50p				
Religionskunskap Religionskunskap 1 50p				
Samhällskunskap Samhällskunskap 1 50p				
Svenska/Svenska som andra språk Svenska 1/Svenska som andra språk 1 200p				

		Lokalvård 1 100p Lokalvård 2 100p Material och verktyg Material och verktyg 1 100p Material och verktyg 2 100p Måleri Måleri 1 100p Måleri 2 100p Människan Människan 100p Naturbruksteknik Naturbruksteknik – specialområde 100p Samhällskunskap Trafikantkunskap 100p Service och bemötande Service och bemötande 2 100p Skötsel av utemiljöer Skötsel av utemiljöer 1 100p Skötsel av utemiljöer 2 100p Skötsel av utemiljöer 3 100p Trädgårdsanläggning Trädgårdsanläggning 1 100p Växtkunskap Växtkunskap 1 100p		
--	--	--	--	--

Programmet för fordonsvård och godshantering

Gymnasiesärskole- gemensamma ämnen	Program- gemensamma ämnen	Program- fördjupning	Individu- ellt val	Gymna- siesär- skole- arbete
900 p	600 p	700 p	200 p	100 p
Engelska Engelska 1 100p	Fordonsbranschen Fordons- branschen 200p	Entreprenörskap Entreprenörskap 1 100p		
Estetisk verksamhet Estetisk verksamhet 100p	Fordonsteknik Fordonsteknik 1 200p	Fordonsteknik Fordonsteknik 2 100p		
Historia Historia 1 50p	Godshantering Godshantering - grundkurs 200p	Fordonsteknik 3 100p		
Idrott och hälsa Idrott och hälsa 1 200p		Körning – basmaskiner 1 100p		
Matematik Matematik 1 100p		Körning – basmaskiner 2 100p		
Naturkunskap Naturkunskap 1 50p		Fordonsvård Fordonsvård – personbil 100p		
Religionskunskap Religionskunskap 1 50p		Fordonsvård – tung fordon 100p		
Samhällskunskap Samhällskunskap 1 50p		Rekonditionering 1 100p		
Svenska/Svenska som andra språk Svenska 1/Svenska som andra språk 1 200p		Rekonditionering 2 100p		
		Godshantering Godshantering med truck 100p		
		Godshantering – fördjupning 100p		
		Handel Handel 1 100p		
		Hem och konsument-		

		<p>kunskap Hem- och konsument- kunskap 1 100p Hjulustrustningsteknik Hjulustrustnings- teknik 1 200p Hjulustrustnings- teknik 2 100p Hjulustrustnings- teknik 3 100p Idrott och hälsa Idrott och hälsa 2 100p Information och kom- munikation Digital kompetens 100p Inköp och logistik, In- köp och logistik 1 100p Inköp och logistik 2 100p Lager och terminal Lager och terminal 1 100p Lager och terminal 2 100p Plocklager 100p Material och verktyg Material och verktyg 1 100p Näthandel Näthandel 1 100p Samhällskunskap Trafikantkunskap 100p</p>		
--	--	---	--	--

		Service och bemötande Service och bemötande 1 100p Verkstadsteknik Verkstadsteknik – grund 100p Sammanfognings- teknik 1 100p Sammanfognings- teknik 1 100p Skärande bearbetning 1 100p Skärande bearbetning 1 100p Verkstadsteknik – cykel 100p		
--	--	---	--	--

Programmet för hantverk och produktion

Gymnasiesärskole- gemensamma ämnen	Program- gemensamma ämnen	Program- fördjupning	Individu- ellt val	Gymna- siesär- skole- arbete
900 p	400 p	900 p	200 p	100 p
Engelska Engelska 1 100p	Form och design Form och design 100p	Bild Bild 1 100p		
Estetisk verksamhet Estetisk verksamhet 100p	Hantverk och produktion Hantverk och produktion 200p	Digitalt skapande Digitalt skapande 100p		
Historia Historia 1 50p	Material och verk- tyg Material och verktyg 1 100p	Entreprenörskap Entreprenörskap 1 100p Entreprenörskap 2 100p		
Idrott och hälsa Idrott och hälsa 1 200p		Form och design Form och design – specialområde 100p		
Matematik Matematik 1 100p		Godshantering Godshantering – truck 100p		
Naturkunskap Naturkunskap 1 50p		Handel Handel 1 100p		
Religionskunskap Religionskunskap 1 50p		Praktisk marknadsföring 100p		
Samhällskunskap Samhällskunskap 1 50p		Hantverkstekniker Hantverkstekniker 1 100p		
Svenska/Svenska som andra språk Svenska 1/Svenska som andra språk 1 200p		Hantverkstekniker 2 200p Hantverkstekniker 3 200p Hem och konsument- kunskap Hem- och konsument- kunskap 100p Idrott och hälsa Idrott och hälsa 2		

		<p>100p Industriell produktion Industriell produktion 1 100p Industriell produktion 2 100p Industriell produktion 3 100p Information och kommunikation Digital kompetens 100p Konst och kultur Konst och kultur 1 100p Material och verktyg Material och verktyg 2 100p Näthandel Näthandel 1 100p Samhällskunskap Trafikantkunskap 100p Service och bemötande Service och bemötande 1 100p Verkstadsteknik Verkstadsteknik – grund 100p Sammanfognings- teknik 1 100p Sammanfognings- teknik 2 100p Skärande bearbetning 1 100p Skärande</p>		
--	--	--	--	--

		bearbetning 2 100p		
--	--	-------------------------------------	--	--

Programmet för hotell, restaurang och bageri

Gymnasiesärskole- gemensamma ämnen	900 p	Program- gemensamma ämnen	600 p	Program- fördjupning	700 p	Individu- ellt val	200 p	Gymna- siesär- skole- arbete	100 p
Engelska Engelska 1	100p	Bageri och kondi- torikunskap		Administration Administration 1					
Estetisk verksamhet Estetisk verksamhet	100p	Bageri och kondi- torikunskap	100p	Administration 2					
Historia Historia 1	50p	Hotell Hotell		Bageri och konditori- kunskap					
Idrott och hälsa Idrott och hälsa 1	200p	Livsmedels och näringskunskap		Bageri 1					
Matematik Matematik 1	100p	Livsmedels- och näringskunskap	100p	Bageri 2					
Naturkunskap Naturkunskap 1	50p	Måltids och branschkunskap		Konditori 1	100p				
Religionskunskap Religionskunskap 1	50p	Måltids- och branschkunskap	200p	Konditori 2					
Samhällskunskap Samhällskunskap 1	50p	Service och bemö- tande		Engelska Engelska 2	100p				
Svenska/Svenska som andra språk Svenska 1/Svenska som andra språk 1	200p	Service och bemö- tande 1	100p	Entreprenörskap Entreprenörskap 1					
				Entreprenörskap 2					
				Form och design Form och design – specialområde					
				Handel Handel 1					
				100p Hem och konsumentkun- skap					
				Hem- och konsument- kunskap					
				100p					
				Hotell					
				Frukost och buffésERVE- ring 1	100p				
				Frukost och					

		<p>bufféserving 2 100p</p> <p>Konferens och evenemang 1 100p</p> <p>Konferens och evenemang 2 100p</p> <p>Våningsservice 1 100p</p> <p>Våningsservice 2 100p</p> <p>Idrott och hälsa Idrott och hälsa 2 100p</p> <p>Information och kommunikation</p> <p>Digital kompetens 100p</p> <p>Livsmedels- och näringskunskap</p> <p>Mat och butik 1 100p</p> <p>Mat och butik 2 100p</p> <p>Lokalvård</p> <p>Lokalvård 1 100p</p> <p>Lokalvård 2 100p</p> <p>Matupplevelser Matupplevelser 100p</p> <p>Matlagningskunskap</p> <p>Matlagning 1 100p</p> <p>Matlagning 2 100p</p> <p>Matlagning 3 100p</p> <p>Moderna språk Moderna språk 100p</p> <p>Samhällskunskap</p> <p>Trafikantkunskap 100p</p>		
--	--	---	--	--

		Serveringskunskap		
		Servering 1	100p	
		Servering 2	100p	
		Servering 3	100p	
		Service och bemötande		
		Service och bemötande 2		
			100p	

Programmet för hälsa, vård och omsorg

Gymnasiesärskole- gemensamma ämnen	900 p	Program- gemensamma ämnen	600 p	Program- fördjupning	700 p	Individu- ellt val	200 p	Gymna- siesär- skole- arbete	100 p
Engelska Engelska 1	100p	Hälsa Hälsa 1 100p		Entreprenörskap Entreprenörskap 1 100p					
Estetisk verksamhet Estetisk verksamhet	100p	Hälsa 2 100p		Estetisk kommunikation Estetisk kommunikation 1 100p					
Historia Historia 1	50p	Människan Människan 100p		Form och design Form och design – specialområde 100p					
Idrott och hälsa Idrott och hälsa 1	200p	Service och bemötande Service och bemötande 1 100p		Fritid och friskvård Aktiviteter och upplevelser 100p					
Matematik Matematik 1	100p	Vård och omsorg Vård och omsorg 1 100p		Fritid och friskvård 100p					
Naturkunskap Naturkunskap 1	50p	200p		Friluftsliv 100p					
Religionskunskap Religionskunskap 1	50p			Förskolebarns lärande och växande Förskolebarns lärande och växande 1 100p					
Samhällskunskap Samhällskunskap 1	50p			Förskolebarns lärande och växande 2 100p					
Svenska/Svenska som andra språk Svenska 1/Svenska som andra språk 1	200p			Skapande verksamhet 100p					
				Hem och konsumentkunskap Hem- och konsumentkunskap 1 100p					
				Idrott och hälsa					

		<p> Idrott och hälsa 2 100p Information och kom- munikation Information och kom- munikation 1 100p Digital kompetens 100p Lokalvård Lokalvård 1 100p Lokalvård 2 100p </p> <p> Matlagningskunskap Matlagning 1 100p Matlagning 2 100p Människokroppen Människokroppen 100p Naturkunskap Naturkunskap 2 100p Naturkunskap – specialområde 100p Serveringskunskap Servering 1 100p Samhällskunskap Trafikantkunskap 100p Serveringskunskap Servering 1 100p Service och bemötande Service och bemötande 2 100p Svenska/Svenska som andra språk </p>		
--	--	---	--	--

		Litteratur 100p Svenska 2/Svenska som andra språk 2 100p Vård och omsorg Vård och omsorg 2 100p Vård och omsorg 3 100p		
--	--	--	--	--

Programmet för samhälle, natur och språk

Gymnasiesärskole- gemensamma ämnen	Program- gemensamma ämnen	Program- fördjupning	Individu- ellt val	Gymna- siesär- skole- arbete
900 p	600 p	700 p	200 p	100 p
Engelska Engelska 1 100p	Engelska Engelska 2 100p	Administration Administration 1 100p		
Estetisk verksamhet Estetisk verksamhet 100p	Geografi Geografi 1 100p	Engelska Engelska 3 100p		
Historia Historia 1 50p	Medieproduktion Medieproduktion 100p	Entreprenörskap Entreprenörskap 1 100p		
Idrott och hälsa Idrott och hälsa 1 200p	Naturkunskap Naturkunskap 2 100p	Entreprenörskap 2 100p		
Matematik Matematik 1 100p	Samhällskunskap Samhällskunskap 2 100p	Geografi Geografi 2 100p		
Naturkunskap Naturkunskap 1 50p	Svenska/Svenska som andra språk Svenska 2/Svenska som andra språk 2 100p	Hem och konsument- kunskap Hem- och konsument- kunskap 1 100p		
Religionskunskap Religionskunskap 1 50p		Historia Historia 2 100p		
Samhällskunskap Samhällskunskap 1 50p		Historia 3 100p		
Svenska/Svenska som andra språk Svenska 1/Svenska som andra språk 1 200p		Idrott och hälsa Idrott och hälsa 2 100p		
		Information och kom- munikation Information och kom- munikation 1 100p		
		Information och kom- munikation 2 100p		
		Digital kompetens 100p		
		Matematik		

		Matematik 2 100p Matematik 3 100p Moderna språk Moderna språk 100p Naturkunskap Naturkunskap – specialområde 100p Återvinning och krets- lopp 1 100p Återvinning och krets- lopp 2 100p Religionskunskap Religionskunskap 2 100p Religionskunskap 3 100p Samhällskunskap Samhällskunskap 3 100p Samhällskunskap – arbetslivets villkor 100p Trafikantkunskap 100p Service och bemötande Service och bemötande 1 100p Svenska Litteratur 100p Skrivande 100p		
--	--	--	--	--

Programmet för skog, mark och djur

Gymnasiesärskole- gemensamma ämnen	Program- gemensamma ämnen	Program- fördjupning	Individu- ellt val	Gymna- siesär- skole- arbete
900 p	400 p	900 p	200 p	100 p
Engelska Engelska 1 100p	Biologi – natur- bruk Biologi – naturbruk 100p	Entreprenörskap Entreprenörskap 1 100p		
Estetisk verksamhet Estetisk verksamhet 100p	Naturbruk Naturbruk 200p	Fastighetsskötsel Fastighetsskötsel – byggnadsunderhåll 100p Fastighetsskötsel – inre miljö 100p		
Historia Historia 1 50p	Naturbruksteknik Naturbruks- teknik 1 100p	Fordonsteknik Fordonsteknik 1 200p Fordonsteknik 2 100p Fordonsteknik 3 100p		
Idrott och hälsa Idrott och hälsa 1 200p		Körning – basmaskin 1 100p Körning – basmaskin 2 100p		
Matematik Matematik 1 100p		Form och design Form och design – specialområde 100p		
Naturkunskap Naturkunskap 1 50p		Handel Handel 1 100p		
Religionskunskap Religionskunskap 1 50p		Hem och konsument- kunskap Hem- och konsument- kunskap 1 100p		
Samhällskunskap Samhällskunskap 1 50p		Hästkunskap Hästkunskap 1 100p Hästkunskap 2 100p Hästkunskap 3 100p		
Svenska/Svenska som andra språk Svenska 1/Svenska som andra språk 1 200p		Ridning och körning 1 100p Ridning och körning 2 100p Idrott och hälsa Idrott och hälsa 2 100p Information och kommu- nikation Digital kompetens 100p		

		<p>Lantbruksdjur</p> <p>Lantbruksdjur 1 100p</p> <p>Lantbruksdjur 2 100p</p> <p>Lantbruksdjur 3 100p</p> <p>Livsmedel- och näringskunskap</p> <p>Livsmedels- och näringskunskap 100p</p> <p>Motor- och röjmotorsåg</p> <p>Motor- och röjmotorsåg 1 100p</p> <p>Motor- och röjmotorsåg 2 100p</p> <p>Naturbruksteknik</p> <p>Naturbruksteknik – specialområde 100p</p> <p>Odling</p> <p>Odling- grund 100p</p> <p>Odling i växthus 1 100p</p> <p>Odling i växthus 2 100p</p> <p>Odling på friland 1 100p</p> <p>Odling på friland 2 100p</p> <p>Växtodling 1 100p</p> <p>Växtodling 2 100p</p> <p>Samhällskunskap</p> <p>Trafikantkunskap 100p</p> <p>Service och bemötande</p> <p>Service och bemötande 1 100p</p> <p>Skogsbruk</p> <p>Skogsbruk 1 100p</p> <p>Skogsbruk 2 100p</p> <p>Skogsbruk 3 100p</p> <p>Skötsel av utemiljöer</p> <p>Skötsel av utemiljöer 1 100p</p> <p>Skötsel av utemiljöer 2 100p</p> <p>Skötsel av utemiljöer 3 100p</p> <p>Sällskapsdjur</p> <p>Sällskapsdjur 1 100p</p> <p>Sällskapsdjur 2 100p</p> <p>Sällskapsdjur 3 100p</p>		
--	--	---	--	--

		Trädgårdsanläggning		
		Trädgårds- anläggning 1	100p	
		Trädgårds- anläggning 2	100p	
		Trädgårds- anläggning 3	100p	
		Växtkunskap		
		Växtkunskap 1	100p	
		Växtkunskap 2	100p	

Bilaga 4:**Principer för framtagande av ämnes- och ämnesområdesplaner**

Här beskrivs de principer som legat bakom framtagandet av ämnes- och ämnesområdesplanerna. Beskrivningen följer ämnes- och ämnesområdesplanens struktur.

Ämnesplaner*Inledning*

Inledningsvis beskrivs övergripande ”ämnet/kunskapsområdet”. Denna text skrivs som en beskrivning i presens. Texten tar exempelvis upp vad ämnet övergripande behandlar samt motiv för att ämnet finns. Dessutom beskrivs i vissa ämnen kunskapsområdet som sådant.

Ämnets syfte

Ämnets syfte består av två delar – en syftestext och en måltext.

Syftestexten

Den första delen är en syftestext som är ämnesspecifik. I syftestexten beskrivs vilka kunskaper eleverna ska utveckla genom undervisningen i ämnet. För att vara styrande uttrycks detta uppfordrande i ”ska-form”, där ”ska” avser att styra undervisningen. I texten kan det även förekomma beskrivningar i presensform men de står då i relation till en uppfordrande skrivning om undervisningen. I formuleringarna görs också eleverna aktiva. Denna text inleds med ”Undervisningen i ämnet x ska syfta till att eleverna utvecklar...”.

I vissa ämnesplaner beskrivs också metoder som är viktiga för att ämnets syfte ska uppfyllas. Det kan exempelvis handla om undersökande arbetsätt inom ämnet naturkunskap. Detta skrivs också huvudsakligen uppfordrande i ”ska-form”.

I syftestexten uttrycks också sådant som inte ska betygssättas. Exempel förekommer i syftestexten.

Måltexten

Den andra delen är en måltext som är ämnesspecifik. I målen uttrycks det som ska betygssättas och samtliga mål utgör betygsunderlag. Exempel och underrubriker förekommer inte i målen. I varje ämne finns maximalt fem mål.

Målen är mer övergripande formulerade än det centrala innehållet för varje kurs, det centrala innehållet är mer konkret och detaljerat än målen. Det kan dock finnas beskrivningar om innehåll även i målen, men inte på samma konkretionsnivå som i det centrala innehållet.

Målen struktureras på följande sätt:

En kursiverad ingångsmening:

Undervisningen i ämnet x ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

Därefter skrivs varje mål i en numrerad punktlista. En punkt kan bestå av flera meningar. Varje punkt inleds med stor bokstav och avslutas med punkt, även de punkter som bara består av en kort fras.

Kurser i ämnet

Under denna rubrik anges vilka kurser som ingår i ämnet och hur de bygger på varandra. Om kurser läses oberoende av varandra eller parallellt anges inga förbehåll. Om en kurs bygger på en kurs från ett annat ämne så anges den kursen, men inte ämnet. Om en kurs kan läsas flera gånger med olika innehåll anges det också här.

För första kursen i ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska, matematik, historia, religionskunskap, samhällskunskap, naturkunskap, idrott och hälsa, naturkunskap och hem- och konsumentkunskap anges:

”Kursen bygger på grundsärskolans kunskaper eller motsvarande.”

Om kurserna bygger på varandra namnges de antingen med 1, 2, 3 osv. eller med olika namn. Om kurserna läses oberoende av varandra namnges de inte med siffror 1, 2, 3 osv. Om ett ämne består av endast en kurs benämns inte kursen med siffran 1. Ämnet och kursen kan ha samma namn.

Kurser som bygger på varandra anges i dag med A, B, C osv. och i den reformerade gymnasiesärskolan med 1, 2, 3 osv. De nya ämnesplanerna är inte konstruerade så att en kurs 1 i det nya systemet och en kurs A i det nuvarande systemet motsvarar varandra. Man kan inte heller utgå från att ämnen som har identiska eller liknande namn helt motsvarar varandra. I Skolverkets arbete med reformen har konstruktionen av ämnen och kurser setts över och nya kunskapsområden har tillkommit medan andra har utgått eller omstrukturerats.

Kursens namn, kursens poängomfattning

Under denna rubrik anges vilka av målen som kursen omfattar med följande mening:

”Kursen x omfattar punkterna [siffror anges] under rubriken Ämnets syfte(, med särskild betoning på...).”

Om ”med särskild betoning på” skrivs ut görs det på två sätt. Om hela mål särskilt betonas görs en hänvisning till punkterna, till exempel:

Kursen x omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på punkterna 3 och 5.

Om delar av mål särskilt betonas kan text skrivas ut, till exempel:

Kursen x omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på förmåga att medverka i vård och omsorgsarbete.

Kursens nivå kan också anges, till exempel:

I kursen behandlas grundläggande kunskaper i ämnet.

Det anges inte på vilka program kursen ingår. I den inledande texten räknas inte heller kursens centrala innehåll upp, det kommer under nästa rubrik.

Centralt innehåll

Det centrala innehållet uttrycks på varierande sätt beroende på ämnets karaktär. Under rubriken centralt innehåll anges inte bara stoff utan även i vissa fall metoder, begrepp, teorier etc. Det är viktigt att det centrala innehållet inte formuleras som mål. Därför inleds det centrala innehållet inte med kunskapsuttryck som ”kunskaper om” eller ”förmåga att”. Det centrala innehållet kan däremot uttrycka en nivå, till exempel ”grundläggande hantverksteknik”.

Exempel förekommer i det centrala innehållet om de förtydligar vilket innehåll som åsyftas eller konkretiserar kursens nivå. Om exempel förekommer anges de med ”till exempel” som markör. Vid behov används underrubriker för att gruppera det centrala innehållet.

Det finns en tydlig relation mellan mål och innehåll. Innehållet motiveras av målen, dvs. när man läser en punkt i det centrala innehållet ska det gå att se varför innehållet finns med. Innehållet ska bidra till att elevernas kunskaper utvecklas mot ett eller flera mål. Målen går också att spåra i innehållet. Om en kurs omfattar ett visst antal mål ska man i innehållet se att det finns stoff/metoder/begrepp/teorier som bidrar till att eleven utvecklar kunskaper mot de målen. För att man tydligt ska se att ett visst innehåll korrelerar mot ett visst mål presenteras innehållet i samma ordning som målen. (Kunskapskraven följer också denna ordning.)

Förhållandet mellan konkretions- och detaljeringsgraden i målen respektive i det centrala innehållet är också viktigt. Det centrala innehållet är mest konkret och detaljerat i förhållande till målen och kunskapskraven. Därför är det centrala innehållet oftast mer utbyggt än att det bara anger enstaka ord.

Konkretions- och detaljeringsgraden av det centrala innehållet kan variera mellan olika kurser beroende av kursernas karaktär och poängomfattning. I de nya ämnesplanerna anges en högre innehållstyrning än i dagens kursplaner. En hjälp i utformandet av det centrala innehållet har varit det innehåll som i dag finns i mål att uppnå i kursplanerna. Jämfört med dagens mål att uppnå och det innehåll som där anges är de nya ämnesplanerna tydligare och styr innehållet i högre grad. Det centrala innehållet är dock inte utformat så att det detaljstyr undervisningen.

Det centrala innehållet anger just det innehåll som är centralt. Utöver det som anges i det centrala innehållet kan läraren välja också annat innehåll, men läraren måste i undervisningen behandla det som anges i det centrala innehållet.

Det centrala innehållet struktureras på följande sätt:

En kursiverad ingångsmening:

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Därefter skrivs det centrala innehållet i en punktlista. Listan kan se olika ut utifrån kursernas olika karaktär. I vissa kurser består punkterna av några ord, i andra av flera meningar. Varje punkt inleds med stor bokstav och avslutas med punkt även om punkten bara består av några ord.

Kunskapskrav

Kunskapskraven utgår från en ”grundskrivning” som talar om vad eleven gör när hon eller han visar sina kunskaper i ämnet. Grundskrivningen tar sin utgångspunkt i målen för ämnet. Den ligger till grund för kunskapskraven för samtliga kurser som ingår i ämnet. Utgångspunkten är alltså en gemensam grundtext för alla kurser och alla betygssteg i kurserna. Därefter har grundskrivningen anpassats till de mål som ingår i just den kursen och till det centrala innehållet för just den kursen. Det har inneburit tillägg och avdrag från grundskrivningen. Grundskrivningen har också anpassats utifrån kursens nivå.

När en grundberättelse har tagits fram, anpassad till aktuell kurs, har nivåbestämningar gjorts för varje betygssteg E, C och A. Nivåbestämningarna har gjorts med hjälp av en generell progressionstabell, se nedan. Progressionstabellen har fungerat som underlag för arbetet med kunskapskrav i samtliga kurser för att få en samsyn av progressionen mellan betygsstegen E, C och A i hela gymnasieskolan samt för att i så stor utsträckning som möjligt använda samma kunskapsuttryck när samma sak avses. Vid behov har vissa avvikelser gjorts från den generella progressionstabellen och i vissa kurser används även andra begrepp än de som förekommer i tabellen.

Progressionstabell- kunskapskrav

	Betyget E	Betyget C	Betyget A
- <i>beskriva,</i> - <i>redogöra,</i> - <i>förklara,</i> - <i>diskutera</i>	medverkar i att beskriva/redogöra/förklara/diskutera	beskriver/redogör/ förklarar/diskuterar på ett enkelt sätt	beskriver/redogör/ förklarar/diskuterar på ett utvecklat sätt
- <i>värdera,</i> - <i>utvärdera</i> <i>Progressionen används bara om utvärdering nämns i ämnets mål.</i>	bidrar till omdömen	ger enkla omdömen	ger utvecklade omdömen
- <i>ge exempel</i>	medverkar i att ge exempel	ger något exempel	ger några exempel
- <i>föra resonemang,</i> - <i>ge motiveringar,</i> - <i>dra slutsatser,</i> - <i>ge argument,</i> - <i>ge förslag</i>	bidrar bidrar till resonemang/motiveringar/ slutsatser...	enkla (och delvis underbyggda) (för/ger/drar) enkla resonemang/motiveringar/ slutsatser...	utvecklade (och underbyggda) (för/ger/drar) utvecklade resonemang/motiveringar/slutsatser...

- <i>analysera,</i> - <i>undersöka,</i> - <i>tolka,</i> - <i>jämföra</i>	medverkar i att analysera/undersöka/tolka/jämföra och beskriva (x)	analyserar/undersöker/tolkar/jämför och beskriver på ett enkelt sätt (x)	analyserar/undersöker/tolkar/jämför och beskriver på ett utvecklat sätt (x)
- <i>utföra arbetsmoment med resultat/kvalitet</i>	medverkar i att utföra	utför med tillfredsställande resultat/kvalitet	utför med gott resultat/god kvalitet
- <i>utföra arbetsmoment med säkerhet</i>	medverkar i att utföra	utför med viss säkerhet	utför med säkerhet
- <i>utföra arbetsmoment med handledare</i>	tillsammans med handledare	i samråd med handledare	efter samråd med handledare
- <i>utföra arbetsmoment med handlag</i>	medverkar i att utföra	utför med visst handlag	utför med gott handlag
- <i>pröva</i>	bidrar till att pröva	prövar	prövar och omprövar
- <i>välja handlingsalternativ eller lösa problem</i>	bidrar till att välja handlingsalternativ som leder framåt	väljer handlingsalternativ som efter viss bearbetning leder framåt	väljer handlingsalternativ som leder framåt
- <i>samarbeta</i>	När eleven samarbetar i olika gestaltningsgrupper bidrar eleven till att anpassa sin roll till helheten och till att uppmärksamma vad som sker i samarbetet.	När eleven samarbetar i olika gestaltningsgrupper anpassar eleven delvis sin roll till helheten genom att i viss mån uppmärksamma vad som sker i samarbetet.	När eleven samarbetar i olika gestaltningsgrupper anpassar eleven sin roll väl till helheten genom att i hög grad uppmärksamma vad som sker i samarbetet.
- <i>använda redskap, metoder osv</i>	medverkar i att använda	använder på ett delvis ändamålsenligt sätt	använder på ett ändamålsenligt sätt
- <i>följa lagar och andra bestämmelser,</i> - <i>arbeta säkert, hygieniskt och ergonomiskt,</i> - <i>ta hänsyn till etik och miljö osv.</i>	bidrar till att följa lagar och andra bestämmelser medverkar i att arbeta säkert, hygieniskt och ergonomiskt bidrar till att ta hänsyn till etik och miljö	följer lagar och andra bestämmelser arbetar säkert, hygieniskt och ergonomiskt tar hänsyn till etik och miljö	följer lagar och andra bestämmelser arbetar säkert, hygieniskt och ergonomiskt tar hänsyn till etik och miljö
- <i>göra dokumentation</i> <i>Progressionen används bara om dokumentation nämns i ämnets mål.</i>	bidrar till dokumentation	gör enkelt dokumentation	gör utvecklad dokumentation
- <i>använda begrepp</i>	medverkar i att använda begrepp	med viss användning av begrepp	med god användning av begrepp
- <i>anpassa till syfte och målgrupp</i>	bidrar till att anpassa till syfte och målgrupp	anpassar delvis till syfte och målgrupp	anpassar till syfte och målgrupp
- <i>samtala, t ex ställa frågor, framföra åsikter</i>	medverka i samtal	... på ett sätt som till viss del för samtalet framåt	... på ett sätt som för samtalet framåt
- <i>källkritik</i>	bidrar till resonemang om informationens och källornas användbarhet	för enkla resonemang om informationens och källornas användbarhet	för utvecklade resonemang om informationens och källornas användbarhet

Ämnesområdesplaner

Inledning

Inledningsvis beskrivs övergripande ämnesområdet. Denna text skrivs som en beskrivning i presens. Texten tar exempelvis upp vad ämnesområdet övergripande behandlar samt motiv för att ämnesområdet finns.

Ämnesområdets syfte

Ämnesområdets syfte består av två delar – en syftestext och en måltext.

Syftestexten

Den första delen är en syftestext som är ämnesområdesspecifik. I syftestexten beskrivs vilka kunskaper eleverna ska utveckla genom undervisningen i ämnesområdet. För att vara styrande uttrycks detta uppfordrande i ”ska-form”, där ”ska” avser att styra undervisningen. I texten kan det även förekomma beskrivningar i presensform men de står då i relation till en uppfordrande skrivning om undervisningen. I formuleringarna görs också eleverna aktiva. Denna text inleds med ”Undervisningen i ämnesområdet x ska syfta till att eleverna utvecklar...”.

I vissa ämnesområdesplaner beskrivs också metoder som är viktiga för att ämnesområdets syfte ska uppfyllas. Detta skrivs också huvudsakligen uppfordrande i ”ska-form”.

I syftestexten uttrycks också sådant som inte ska bedömas. Exempel förekommer i syftestexten.

Måltexten

Den andra delen är en måltext som är ämnesområdesspecifik. I målen uttrycks det som utgör underlag för bedömning. Exempel och underrubriker förekommer inte i målen. I varje ämnesområde finns maximalt fem mål.

Målen är mer övergripande formulerade än det centrala innehållet för varje ämnesområde, det centrala innehållet är mer konkret och detaljerat än målen. Det kan dock finnas skrivningar om innehåll även i målen, men inte på samma konkretionsnivå som i det centrala innehållet.

Målen struktureras på följande sätt:

En kursiverad ingångsmening:

Undervisningen i ämnesområdet x ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

Därefter skrivs varje mål i en numrerad punktlista. En punkt kan bestå av flera meningar. Varje punkt inleds med stor bokstav och avslutas med punkt, även de punkter som bara består av en kort fras.

Centralt innehåll

Det centrala innehållet uttrycks på varierande sätt beroende på ämnesområdets karaktär. Under rubriken centralt innehåll anges inte bara stoff utan även i vissa fall metoder, begrepp etc. Det är viktigt att det centrala innehållet inte formuleras som mål. Därför

inleds det centrala innehållet inte med kunskapsuttryck som ”kunskaper om” eller ”förmåga att”.

Exempel förekommer i det centrala innehållet om de förtydligar vilket innehåll som åsyftas. Om exempel förekommer anges de med ”till exempel” som markör. Vid behov används underrubriker för att gruppera det centrala innehållet.

Det finns en tydlig relation mellan mål och innehåll. Innehållet motiveras av målen, dvs. när man läser en punkt i det centrala innehållet ska det gå att se varför innehållet finns med. Innehållet ska bidra till att elevernas kunskaper utvecklas mot ett eller flera mål. Målen går också att spåra i innehållet. För att man tydligt ska se att ett visst innehåll korrelerar mot ett visst mål presenteras innehållet i samma ordning som målen. (Kravnivåerna följer också denna ordning.)

Förhållandet mellan konkretions- och detaljeringsgraden i målen respektive i det centrala innehållet är också viktigt. Det centrala innehållet är mest konkret och detaljerat i förhållande till målen och kravnivåerna. Därför är det centrala innehållet oftast mer utbyggt än att det bara anger enstaka ord.

Det centrala innehållet anger just det innehåll som är centralt. Utöver det som anges i det centrala innehållet kan läraren välja också annat innehåll, men läraren måste i undervisningen behandla det som anges i det centrala innehållet.

Det centrala innehållet struktureras på följande sätt:

En kursiverad ingångsmening:

Undervisningen i ämnesområdet ska behandla följande centrala innehåll:

Därefter skrivs det centrala innehållet i en punktlista. Varje punkt inleds med stor bokstav och avslutas med punkt även om punkten bara består av några ord.

Kravnivåer

Kravnivåerna utgår från en ”grundskrivning” som talar om vad eleven gör när hon eller han visar sina kunskaper i ämnesområdet. Grundskrivningen tar sin utgångspunkt i målen för ämnesområdet.

När en grundskrivning har tagits fram, anpassad till aktuellt ämnesområde, har nivåbestämningar gjorts för kravnivåerna för grundläggande och fördjupade kunskaper. Nivåbestämningarna har gjorts med hjälp av en generell progressionstabell, se nedan. Progressionstabellen har fungerat som underlag för arbetet med kravnivåer i samtliga ämnesområden för att i så stor utsträckning som möjligt använda samma kunskapsuttryck när samma sak avses. Vid behov har vissa avvikelser gjorts från den generella progressionstabellen och i vissa ämnesområden används även andra begrepp än de som förekommer i tabellen.

Progressionstabell - kravnivåer

	Grundläggande kunskaper (efter elevens förutsättningar)	Fördjupade kunskaper (efter elevens förutsättningar)
- att ha kunskaper om eller förstå/uppfatta t.ex. begreppsförståelse, igenkänning av bilder, berättelser eller olika fenomen	reagerar igenkännande	ger exempel på/berättar om
- bredd i aktiviteter, uttalanden, berättelser, bilder, beskrivningar	några återkommande	varierande
- beskriva samband och förhållanden	urskiljer och reagerar	beskriver
- åskådliggöra som att visa på, t ex konsekvenser	deltar i att åskådliggöra	åskådliggör
- skapa - planera - genomföra - utföra	deltar i att skapa/planera/genomföra/utföra	skapar/planerar/genomför/utför
- välja - använda	deltar i att välja/använda	väljer/använder
- mäta - följa instruktioner - orientera sig - laga mat/vårda	deltar i att mäta osv	mäter osv
- ta initiativ - upptäcka problem - lösa problem	deltar i att lösa osv	löser osv
- söka information	givna källor	olika källor
- tolka - undersöka - observera även som ett sätt att visa reflektion	deltar i att tolka/undersöka/observera	tolkar/undersöker/observerar och beskriver
- kommunicera även som ett sätt att visa reflektion (utifrån egna upplevelser ...)	deltar i kommunikation	kommunicerar
- miljöer, sammanhang och situationer	välkända	bekanta

Bilaga 5: Förslag till ämnesplan i svenska (kursen svenska 1 redovisas i bilagan)

Svenska

Ämnet svenska behandlar olika former av kommunikation mellan människor. Kärnan i ämnet är språket och litteraturen. I ämnet ingår kunskaper om språket, skönlitteratur och andra typer av texter för att lära känna sin omvärld, sina medmänniskor och sig själv.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar förmåga att kommunicera i tal och skrift. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att anpassa sitt språk till olika sammanhang och för olika syften.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förmåga att läsa och tolka skönlitteratur och andra typer av texter. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om vad som kännetecknar olika slags texter och hur de är uppbyggda.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att använda skönlitteratur, andra typer av texter och film som en källa till självinsikt och förståelse för andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om berättande och kommunikation genom film och digitala medier.

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språket samt förmåga att reflektera över olika former av språklig variation. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förmåga att söka, sammanställa och kritiskt granska information från olika källor.

Undervisningen ska stimulera elevernas lust att tala, lyssna, skriva och läsa, och därmed stödja deras personliga utveckling. Eleverna ska ges möjlighet att bygga upp en tillit till sin egen språkförmåga och tillägna sig de språkliga redskap som krävs för vardags- och samhällslivet. De ska också ges möjlighet att utveckla sådana kunskaper om muntlig och skriftlig kommunikation som behövs i arbetslivet och för vidare studier.

I undervisningen ska eleverna ges rikliga tillfällen att tala, lyssna, skriva och läsa. De ska också ges tillfälle att använda digitala verktyg i samband med detta.

Undervisningen i ämnet svenska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift med hänsyn till syfte, mottagare och sammanhang.
2. Kunskaper om olika genrer och berättartekniska drag.
3. Förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra typer av texter från olika medier.
4. Kunskaper om språkriktighet i text.

5. Förmåga att reflektera över olika former av språklig variation.
6. Förmåga att söka, sammanställa och kritiskt granska information från olika källor.

Kurser i ämnet

- Svenska 1, 200 poäng.
- Svenska 2, 100 poäng, som bygger på kursen svenska 1.
- Litteratur, 100 poäng, som bygger på kursen svenska 1.
- Skrivande, 100 poäng som bygger på kursen svenska 1.

Svenska 1

Kursen svenska 1 innefattar punkterna 1–5 och 7 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll

- Muntlig kommunikation. Hur man samspelar i en dialog, formulerar och bemöter argument samt sammanfattar huvuddragen i vad som sagts.
- Muntlig framställning. Hur språket, innehållet och dispositionen kan anpassas till syftet och mottagaren. Hur man kan använda olika hjälpmedel för att planera och genomföra muntliga framställningar, till exempel stödord och digitala verktyg.
- Skrivande av texter för att kommunicera, lära och reflektera. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade till sammanhanget. Olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form.
- Olika sätt att ta emot och ge respons på egna och andras muntliga framställningar samt texter.
- Ordkunskap, språkriktighet och språkets struktur, till exempel stavningsregler, skiljetecken och tempus. Hjälpmedel för stavning och ordförståelse.
- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter från olika medier, till exempel tidningsartiklar, arbetsbeskrivningar och blogginlägg.
- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna från olika tider och kulturer. Berättande i film och andra medier. Olika genrer och berättarteknik i skönlitteratur, film och andra medier.

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter. Hur man urskiljer budskap, syfte, avsändare och sammanhang i texter från olika medier.
- Informationssökning och värdering av texter från olika källor.
- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel genom att identifiera nyckelord.
- Skillnader mellan formellt och informellt språkbruk. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan i förberedda samtal och diskussioner i någon mån förmedla egna tankar, åsikter och argument. Eleven genomför muntlig framställning med i någon mån fungerande inledning, innehåll och avslutning. Eleven bidrar till att anpassa sin framställning till syfte och mottagare. Dessutom medverkar eleven i att använda något presentationstekniskt hjälpmedel.

Eleven skriver texter som i någon mån är begripliga och sammanhängande, och bidrar till att anpassa texterna till sammanhanget. Eleven medverkar i att följa skriftspråkets grundläggande normer och i att använda ett varierat språk. I skrivandet medverkar eleven i att använda digital stavningskontroll och digitala kommunikationsverktyg. Dessutom bidrar eleven till resonemang om formellt och informellt språkbruk.

Eleven läser lättlästa texter. Genom att reflektera över och medverka i att göra sammanfattningar av texternas innehåll visar eleven godtagbar läsförståelse. Eleven bidrar till resonemang om genrer, innehåll och berättartekniska drag i fiktivt berättande från olika tider. När eleven söker information bidrar eleven till resonemang om olika källors användbarhet.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan i förberedda samtal och diskussioner på ett delvis fungerande sätt förmedla egna tankar, åsikter och argument. Eleven genomför muntlig framställning med delvis fungerande inledning, innehåll och avslutning. Eleven anpassar delvis sin framställning till syfte och mottagare. Dessutom använder eleven med viss säkerhet något presentationstekniskt hjälpmedel.

Eleven skriver texter som är begripliga, delvis sammanhängande och delvis anpassade till sammanhanget. Eleven följer i huvudsak skriftspråkets grundläggande normer och använder ett delvis varierat språk. I skrivandet använder eleven med viss säkerhet digi-

tal stavningskontroll och digitala kommunikationsverktyg. Dessutom för eleven enkla resonemang om formellt och informellt språkbruk.

Eleven läser texter med visst flyt. Genom att reflektera över och göra enkla sammanfattningar av texternas innehåll visar eleven tillfredsställande läsförståelse. Eleven för enkla resonemang om genrer, innehåll och berättartekniska drag i fiktivt berättande från olika tider. När eleven söker information för eleven enkla resonemang om olika källors användbarhet.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan i förberedda samtal och diskussioner på ett fungerande sätt förmedla egna tankar, åsikter och argument. Eleven genomför muntlig framställning med fungerande inledning, innehåll och avslutning. Eleven anpassar sin framställning till syfte och mottagare. Dessutom använder eleven med säkerhet något presentationstekniskt hjälpmedel.

Eleven skriver texter som är tydliga, sammanhängande och anpassade till sammanhanget. Eleven följer skriftspråkets grundläggande normer och använder ett varierat språk. I skrivandet använder eleven med säkerhet digital stavningskontroll och digitala kommunikationsverktyg. Dessutom för eleven utvecklade resonemang om formellt och informellt språkbruk.

Eleven läser texter med flyt. Genom att reflektera över och göra utvecklade sammanfattningar av texternas innehåll visar eleven god läsförståelse. Eleven för utvecklade resonemang om genrer, innehåll och berättartekniska drag i fiktivt berättande från olika tider. När eleven söker information för eleven utvecklade resonemang om olika källors användbarhet.

Bilaga 6: Förslag till ämnesområdesplan i språk och kommunikation

Språk och kommunikation - ämnesområde

Ämnesområdet språk och kommunikation behandlar olika former av kommunikation mellan människor. Kommunikationen inom området kan ske på olika sätt, till exempel med kroppsspråk, bilder, tecken, tal eller skrift. I ämnesområdet ingår även kommunikation på engelska.

Syfte

Undervisningen i ämnesområdet språk och kommunikation ska syfta till att eleverna utvecklar förmåga att kommunicera och samspela med andra. Undervisningen ska också leda till att eleverna utvecklar förmåga att använda kommunikation som ett verktyg för att lära känna sig själva, samt kunna förstå och påverka sin omgivning.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förmåga att lyssna på, tolka och själva uttrycka olika språkliga budskap. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om berättelser, bilder och filmer samt möjlighet att kommunicera om och reflektera över dessa.

Eleverna ska i undervisningen ges möjlighet att utveckla förmåga att använda olika digitala verktyg för att kunna kommunicera och samspela med andra, och för att kunna vara delaktiga i samhället. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar förmåga att söka information för att kunna lösa problem och planera sin vardag.

Det engelska språket får en allt mer framträdande roll i vårt samhälle. I undervisningen ska eleverna därför ges möjlighet att utveckla förmåga att förstå och använda det engelska språket.

För elever med annat modersmål än svenska ska undervisningen bidra till att eleverna stärks i sin utveckling till att bli flerspråkiga. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla och befästa ordförråd och satsbyggnad på både modersmålet och svenska. Undervisningen i modersmålet ska på så sätt bidra till att eleverna utvecklar såväl sitt modersmål som sin identitet.

Undervisningen i språk och kommunikation ska anpassas efter den enskilda elevens sätt att kommunicera. Eleverna ska ges återkommande tillfällen att kommunicera och samspela med andra i undervisningen. I undervisningen ska eleverna också ges möjlighet att använda sig av digitala verktyg.

Undervisningen i ämnesområdet språk och kommunikation ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Förmåga att kommunicera med ord och begrepp eller alternativa uttryckssätt.
2. Förmåga att förstå och tolka språkliga budskap.
3. Förmåga att söka och tolka information.

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnesområdet ska behandla följande centrala innehåll

Kommunikation och samspel

- Kommunikation i olika former, till exempel kroppsspråk, tecken och digitala kommunikationsverktyg.
- Kommunikation för olika syften och i olika sammanhang, till exempel för att skapa kontakt, uttrycka önskemål eller svara.
- Samspelets olika faser: initiera, upprätthålla och avsluta.
- Berätta, återberätta och beskriva händelser och berättelser med hjälp av olika kommunikativa redskap.
- Ord, begrepp och symboler för att kommunicera och samspela med andra.
- Kommunikation om känslor. Hur känslor kan uttryckas, beskrivas och tolkas.
- Språkets struktur och meningsbyggnad.
- Lässtrategier för att avkoda symboler, ordbilder, ord och texter.
- Skriva för hand eller med olika digitala hjälpmedel. Grundläggande mönster i skrift, till exempel mellanrum och punkt.
- Tolkning av olika kommunikativa uttryck.
- Berättelser och litteratur från Sverige och andra delar av världen.

Information

- Minnesstöd i vardagen, till exempel bilder, fotografier eller scheman.
- Information från olika källor, till exempel skyltar som visar på öppettider, övergångsställe eller järnvägsstation.
- Bibliotek som en källa till kunskapsinhämtande och rekreation.

Engelska

Engelska ord och meningar, muntliga eller skriftliga, samt vardagsfraser.

Vanliga informationsord på engelska, till exempel stop, on och exit.

Engelsk kultur, till exempel musik och film.

Kravnivåer

Kravnivå för grundläggande kunskaper (efter elevens förutsättningar)

Eleven initierar kommunikation i välkända miljöer och sammanhang, deltar i att upprätthålla kommunikationen genom turtagning samt avslutar den. I återkommande aktiviteter samspelar eleven med sin omgivning genom att uttrycka egna behov, känslor och avsikter och delta i att tolka andras. Med hjälp av olika kommunikativa redskap deltar eleven i att beskriva händelser. Eleven deltar också i att använda ord, begrepp och symboler på ett i sammanhanget relevant sätt.

Eleven reagerar igenkännande på språket i återkommande uttalanden eller berättelser. Eleven deltar också i att tolka det språkliga budskapet.

Eleven deltar i att söka elevnära information från givna källor. Eleven deltar också i kommunikation om informationen och källorna.

Kravnivå för fördjupade kunskaper (efter elevens förutsättningar)

Eleven initierar kommunikation i bekanta miljöer och sammanhang, upprätthåller kommunikationen genom turtagning samt avslutar den. I varierande aktiviteter samspelar eleven med sin omgivning genom att uttrycka egna och tolka andras behov, känslor och avsikter. Med hjälp av olika kommunikativa redskap beskriver eleven händelser. Eleven använder också ord, begrepp och symboler på ett i sammanhanget relevant sätt.

Eleven redogör översiktligt för innehållet i varierande uttalanden och berättelser. Eleven tolkar och beskriver också det språkliga budskapet.

Eleven söker elevnära information från olika källor. Eleven kommunicerar också om informationen och källorna.

Bilaga 7:

Sammanställning av deltagare på samråd om programfördjupning

Deltagare:

Arbetsgivarverket
Gröna Näringens Riksorganisation
Lärarnas Riksförbund
Svenska Kommunalarbetarförbundet
Svenskt Näringsliv
Sveriges Arbetsterapeuter
Sveriges Kommuner och Landsting

Inbjudna:

Arbetsgivarverket
Företagarna
LO
SACO
Svenskt Näringsliv
Sveriges Kommuner och Landsting
TCO
Teknikföretagen

Bilaga 8: Sammanställning av tänkbara arbetsuppgifter för elever efter avslutad utbildning inom gymnasiesärskolan.

Denna sammanställning redovisade Skolverket till regeringen i samband med Skolverkets förslag till program mål. Sammanställningen utgår från svaren på Skolverkets förfrågan till samtliga gymnasiesärskolor i landet. De föreslagna arbetsuppgifterna är sorterade enligt programmen i den nya gymnasiesärskolan.

Programmet för administration, handel och varuhantering

Konferens- och receptionsarbete, kopiering, skrivning av anslag om t e x lockpriser, utdelning av reklamblad, försäljning, uppackning, påfyllning av diskar och hyllor, pris- och hyllmärkning, frontning, skyltning, ordning i provrum, hantering av kläder efter provning, larmning av varor, städning, paketering, lagerarbete, lastkajsarbete (komprimering av kartong och annan sortering)

Programmet för estetiska verksamheter*Kulturinstitutioner och konferensanläggningar*

Arbete i cafeteria, receptionsarbete, mottagare av besökare, rundvisning för besökare, besöksbokning, deltagande i barn- och skolverksamhet, insortering av böcker i hyllor, utlåning/inlåning, arbete med att hålla ordning i hyllor, arbete med fika och material i konferenslokaler, telefonsamtal, deltagande i kulturprojekt t ex teater, konstutställning

Programmet för fastighet, anläggning och byggnation

Skötsel och underhåll av fastigheter, vaktmästarysslor, kyrkogårdsvaktmästarysslor, skötsel av idrottsanläggningar, målning, snickeri, takläggning, trappstädning, lokalvård och rengöring

Programmet för fordonsvård och godshantering

Däckbyten, rekonditionering av bilar, transporter, maskinförare, lastning, lossning, budarbeten/varubud

Programmet för hantverk och produktion

Tillverkning inom metallindustri, möbelindustri och byggindustri, montering, paketering, plastsvetsning, arbete vid bearbetningsmaskin, svetsning, truckkörning, sömnad, textilt skapande, snickeri

Programmet för hotell, restaurang och bageri

Hotell (frukost- och våningsservice), konferens- och receptionsarbete, köksbiträde, kallskänksarbete, matlagning, bakning, servering, dukning, diskning, tvätt, strykning, klädvård, arbete i cafeteria

Programmet för hälsa vård och omsorg

Äldreomsorg

Hjälp med personlig hygien, påklädning, hårvård, kaffekokning, enklare matlagning, bakning, högläsning, promenad, städning, tvätt, strykning, dukning, diskning, hjälpande hand vid maten, enkel träning för att hålla muskler igång, handling, bokning av tider

Barnomsorg

Sagoläsning, matlagning, servering, dukning, avdukning, diskning, på- och avklädning av barnen i samband med utevistelse, skapande verksamhet, assistent i pedagogisk verksamhet, torkning av kläder, toalettbesök, blöjbyte

Fritids- och friskvårdssektor

Städning, receptionsarbete, nya kunder, arbete i cafeteria, påfyllning av material, assistent på friskvårdsanläggningar och spaanläggningar

Programmet för samhälle, natur och språk

Resurshushållning och återvinning

Arbete i secondhandaffärer, på återvinningsstationer, lagning, reparation, omklädning, målning, tvättning av varor inför återbruk, återanvändning av gamla saker till nya funktioner

Administrativa uppgifter

Utdelning av post, kopiering, arkivering, telefonsamtal, arbete med vatten, kaffe och material i konferenslokaler, sökning av uppgifter på internet t ex telefonnummer, adresser, tidtabeller, receptionsarbete, arbete med att ta hand om besökare, bokning av besök

Programmet för skog, mark och djur

Anläggning och skötsel i trädgård, park, lekplatser och kyrkogård (snöskottning, lövräfsning, städning), blomsterodling i handelsträdgård, arbete på hunddagis, djurskötsel på lantbruk ex rengöring av boxar, äggplockning, stallskötsel med hästar och på ridskola, arbetsuppgifter i djuraffärer, motormanuellt arbete inom skogsnäringen (röjning och plantering), vedhantering, renhållning och källsortering.